

Suunnistaminen peukalokompassilla

Peukalokompasseissa on eroa

Pyörivä neularasia

Kiinteä neularasia,
Vain neula pyörii.
Eikä mitään ylimääräisiä
merkintöjä. Vain tuo
musta suuntaviiva levyn
reunassa.

Pyörivällä neularasialla varustettua peukalokompassia käytetään samoin kuin levykompassia. Liian usein suunnistaja tarkistaa vain, että neula on hahlossa ja etenee kauas kunnes ei enää tiedä missä on.

Kiinteä neularasiisella kompassilla kartta pidetään pohjois-suunnassa pelkän pohjoisneulan ja kartan pohjoisviivojen avulla. Samalla verrataan hieman useammin karttaa kompassin suuntaviivan vierestä ja maastoa, jotta tiedetään missä mennään.

Pysy paremmin kartalla. Ja eksy ehkä harvemmin.

Kartan pohjoissuunta ja suunnistajan etenemissuunta

Tavallisesti olemme tottuneet katsomaan karttaa maantiedonluokassa ja lehdissä siten, että karttapohjoinen on aina ylhäällä.

Tässä esityksessä alhaalta ylöspäin on suunnistajan etenemissuunta.

Näet suunnistaessasi kartassa kuvauksen maastosta, joka on edessäsi sekä vasemmalla ja oikealle puolella reitistäsi. Ja ympärilläsi on sama maasto livenä. (*1)

Alkuun voi tuntua hankalalta pitää kartta oikeassa asennossa, mutta kun siihen tottuu, niin kiinteärasiaisen peukalokompassin käyttö on todella nopeaa ja yksinkertaista. Olen opettanut kesän ensimmäisellä suunnistuskoulun maastoharjoituksessa 90 minuutin aikana kahdelle ensikertalaiselle peukalokompassin käytön muun suunnistusopastuksen ohessa.

Esityksen viimeisellä sivulla on esimerkki, miten kartan ja kompassin käyttöä voi harjoitella kotona. Sen jälkeen niiden käyttö metsässä on helpompaa.

Suunnan otto peukalokompassilla (kiinteä neularasia)

Peukalokompassia käytettäessä kartta taitetaan käteen siten, taitos tulee kämmissä peukalon hankaan ja peukalokompassin suuntareuna tulee noin sentin päähän kuljettavasta osuudesta. Kartta ja kompassi on koko ajan samassa kädessä.

A4-kartalle riittää yksi taitos ;silloin näet kartasta myös jotain tekstiä tai ainakin rasti-numerot, jotta tiedät missä on pohjoinen. Pidä kartta ja kompassi suoraan vatsasi edessä ja molemmat vielä vaakatasossa, jotta neula pääsee liikkumaan vapaasti.

Oikea etenemissuunta löytyy kun käännyt siten, että neulan punainen pohjoispää osoittaa karttapohjoista. Huomioi kartan mustat pohjoisviivat. Ne auttavat neulan suuntaamisessa.

Etenemissuunta on nyt kompassin "suuntareunassa".

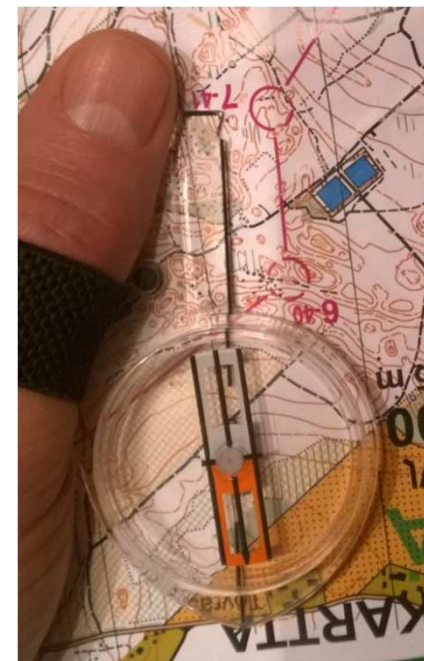
Ei muuta pyörittämistä. Siinä on koko suunnan otto!

Viereisessä kuvassa rastilta 6 rastille 7. Suunta on tässä kohti etelää, koska kartan teksti on väärinpäin.

Edetessäsi tarkista ajoittain, että kartta on oikeassa suunnassa (neula on pohjoisviivojen suuntaisesti) ja missä menet kartalla. Ja jatka taas valitsemaasi suuntaan. Vertaa karttaa ja maastoa.

Kun kartta on suunnattuna pohjoisasentoon, niin se on kaikilla rastiväleillä samassa Pohjoissuunnassa. Suunnistaja kulkee rastivälit valitsemiensa reittivalintojen suuntaan. Muita ilmansuuntia ei siellä metsässä mietitä.

Rastilta lähdetessä tehdään ensin reittisuunnitelma = rastiväli jaetaan hallittaviin osiin siten, että on selvät tunnistettavat välipisteet, joiden kautta edetään rastille. Matkalla tulee siis pieniä suunnanmuutoksia. Ja ne on helppo tehdä tällaisella kompassilla, kun ei tarvitse muuta kuin: 1) taittaa hieman karttaa, 2) Asettaa kompassi reitin viereen 3) kääntyä siten, että kompassineula on pohjoissuunnassa ja 4) edetä karttaa ja maastoa vertaillen.

Rastivälin kulkeminen

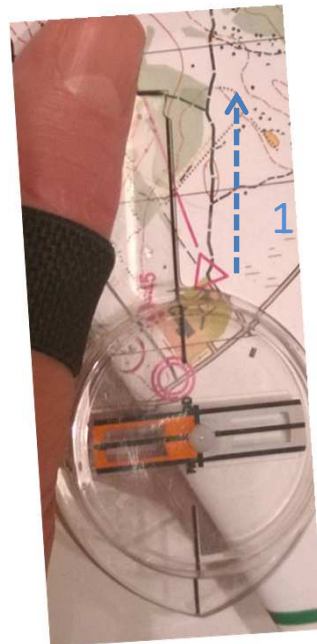
Ensin tehdään reitinvalinta rastivälille:

1. Ensin oikealla olevaa polkua pitkin tiheikön takarajalle
2. Sitten suunnalla rastia kohti

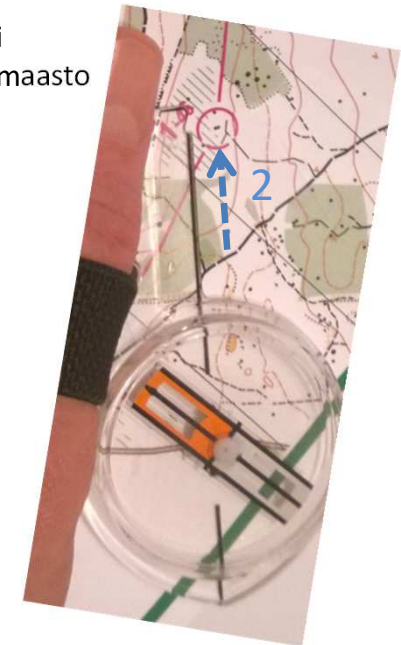
Kartta etelä –pohjoinen suunnassa

1. Taita kartta peukalohankaan .
Pane kompassin suuntareuna n. 1 cm polusta vasemmalle
Käännä siten, että kompassin neula on pohjoisviivojen suuntaisesti.
Pidä kartta pohjoissuunnassa. Etene polkua pitkin.
Polku on allasi samassa suunnassa kuin kartassa.
Ensimmäinen erkaneva polku lähtee oikealle, toinen tiheikköön vasemmalle.
Tulet tiheikön takareunan kohdalle.
Olet rastivälin ensimmäisessä välipisteessä

2. Siitä sitten suunnalla rastille
Taita kartta, aseta kompassi,
Käännä niin että kompassineula on pohjoisviivojen suuntaisesti. Etene
 - Vasemmalla on tiheikkö
 - Oikealla tulee ajoura stoppariksi
 - Rastin kohdalla alkaa hidastava maasto (vihreät pystyviivat kartalla) =harvennetut puut maassa

Ykköselle tultiin. Tarkista koodi ja leimaa Emit-kortti

Reittivalinta kakkoselle: (taita kartta osuiksittain sen mukaisesti käteen ja kompassi kartan päälle)

Ensin kuljetaan katkoviivalla merkitylle rajalinjalle (= katkoviivapolku ja kasvillisuuden raja)
Alkumatkalla on harvennettuja puita maassa. Rajalinjan ja tiheikön kulmaan on hyvä mennä. Rajalinja on stopparina vasemmalla ja tiheikkö oikealla

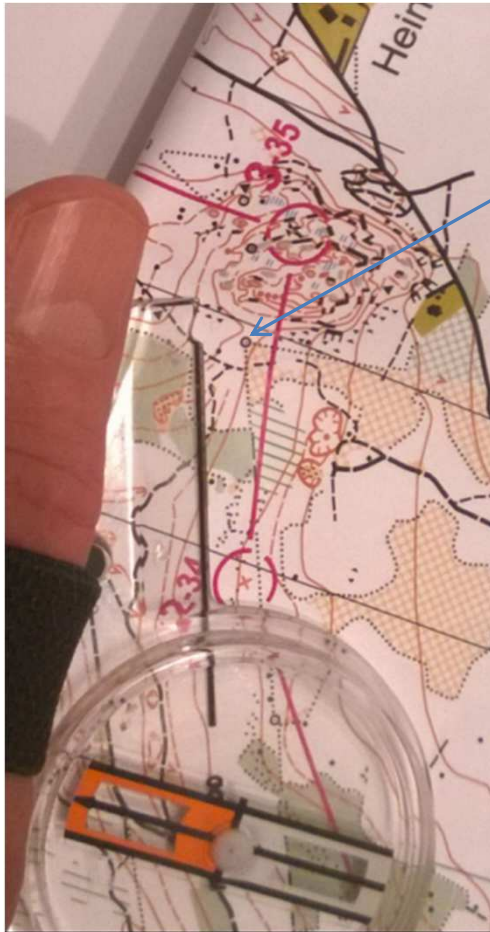

Sitten rajalinjaa pitkin rastia kohti:
Taita kartta linjalla.
Aseta kompassi.
Käänny.
Etene.
Ja taas on kaikki matkalla kohdallaan:
-Rajapyykki tiheikön jälkeen.
-Kuvioraja sen jälkeen oikealla puolella.
-Ja rasti on sen kohdalla vasemmalla puolella

Molemmissa leikekuvissa näkyy kuinka kompassin neula on samansuuntainen kuin kartan mustat pohjoisviivat ja neulan punainen Pohjoispää osoittaa pohjoista kohti. Teksti ja numerot on oikeinpäin

Kolmoselle ensin rajalinjaa pitkin rajapyykille ja sitten suunnalla rastille

OHO, kartta
ei ole oikeassa
suunnassa.
Meneekö liikaa
oikealle vai
vai vasemmalle?

No maastossa ei kuljeta pelkän kompassin suunnan mukaan, vaan tässäkin katsotaan, että rasti on mäen laen vasemmalla puolella ja kauempana kuin mäen laki. Voit siis nousta mäkeen laen vasemmalle puolelle ja edetä vähän matkaa jyrkänteiden juuria katsellen (rastimääritys: jyrkänteen juurella) Etäisyys mäen laelta on noin 100m. Jos menee liian pitkälle, niin maasto tulee tasaiseksi (korkeuskäyrät harvenee) ja sitten tulee jo tie vastaan. Jos menet tielle saakka, niin mene Heinilän talon tienhaaraan ja ota sieltä suunta tuolle jyrkännerastille. Aivan samalla tavalla kuin lähtisit rastilta

Alkuun kartan kääntö ja kompassin asetus tuntuu kankealta

Mutta sitä voi harjoitella helposti ensimmäisen metsäharjoituksen jälkeen (tai ennenkin):

Ota kartta, jolla suunnistit (tai ota mikä tahansa kartta, jolle teet rastipisteet)

- Siirry sohvalle selällesi kartta kädessä. (ilman kompassia)
- Taita kartta kuten peukalokompassilla siten, että kulkusuuntasi on suoraan eteenpäin
- Kulje näin rastilta rastille. Siis jälkipeliä. Kartta kääntyy muutaman toiston jälkeen luonnokkaasti.

Nouse ylös lattialle

Ota kartta ja peukalokompassi. Taita kartta ja kompassi lähtöpaikan kohtaan ja siitä ykköselle. Unohda, että olet sisällä. Kulje kohti ykköstä: etene lattialla 10cm tai jalkaterän mitta = 100m maastossa. (Tämän voi kyllä tehdä pihallakin: 1m etenemistä vastaa 100m maastossa)

Huomioi matkalla tekemäsi reitinvalinnan mukaiset mutkat. Sitten kakkoselta kolmoselle jne maaliin saakka.

- Muista pitää kompassi vaakatasossa ja kompassin suuntaviiva reitin vieressä
- Muutaman toiston jälkeen taitat kartan nopeasti peukalohankaan, kompassin suuntaviiva tulee suunnittelemaallesi reitille ja kartan&kompassin hienosäätö kartan pohjoisviivojen ja kompassin neulan välillä pelaa ranteellasi.
- PS. Jos ”suunnistusratasi” lähtö- ja maalipaikat ovat samassa paikassa, niin tarkka harjoittelija tulee siis maaliin aivan lähtöpaikalle. ”Pihaharjoituksessa” tuon huomaa hyvin.

Suunnistaessa ei oikeastaan käännetä karttaa. Sitähän pidetään kompassin avulla oikeassa pohjoissuunnassa, siis samassa suunnassa kuin maasto on alla. Eli karttaa vain taitetaan uuden kulkusuunnan edellyttämällä tavalla ja asetetaan taas pohjoissuuntaan. Mitä vähemmän pyörität karttaa sitä paremmin pysyt itse kartalla. Siis rastilla kulkusuunnan muuttuessa katso, että kartta on pohjoissuunnassa, avaa aikaisempi taitos ja taita kartta uuden kulkusuunnan mukaisesti pistä taitettu kartta ja kompassi peukalohankaan ja käänny itse siten, että kartta on pohjoissuunnassa. Etene suuntaviivan mukaisesti maastoa tarkkaillen.